

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897. Första Kammaren. N:o 2.

Måndagen den 25 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 12 på dagen.

Friherre *von Otter* anmälde, att han ankommit till riksdagen.

Herr statsrådet *Annerstedt* aflemnade

dels Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) med förslag till lag angående bevisning inför rätta och dermed sammanhängande författningar;
- 2:o) med förslag till lag angående Kongl. Maj:ts högsta domstols tjänstgöring på afdelningar;
- 3:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 41 § konkurslagen den 18 september 1862;
- 4:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875;
- 5:o) med förslag till lag angående ändring i vissa delar af lagen om skydd för varumärken den 5 juli 1884;
- 6:o) med förslag till lag om ändring i vissa delar af förordningen angående patent den 16 maj 1884;
- 7:o) med förslag till lag om skydd för vissa mönster och modeller;
- 8:o) med förslag till lag om beräkning i vissa fall af tid, som afses i förordningen angående patent, i lagen om skydd för varumärken och i lagen om skydd för vissa mönster och modeller;
- 9:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af §§ 2 och 5 i förordningen angående allmänt kyrkomöte den 16 november 1863;
- 10:o) med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående eganderätt till skrift den 10 augusti 1877;
- 11:o) angående förbättrad pension åt två från marinregementet till Blekinge bataljon öfverflyttade fanjunkare;
- 12:o) angående anslag till reseunderstöd åt arbetare för besökande af 1897 års allmänna konst- och industriutställning i Stockholm;

13:o) angående upplåtelse till staden Sundsvall af viss, statens jernvägar tillhörig mark; och

14:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

dels ock Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Riksdagen om förordnande för en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet.

Justerades protokollet för den 18 i denna månad.

*Statsverks-
propositionen.*

Föredrogs å nyo Kongl. Maj:ts den 20 innevarande januari bordlagda nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

Friherre Klinckowström: När vid sistlidet års riksdag, den 25 januari 1896, Kongl. Maj:ts nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof remitterades, tog jag mig friheten att dervid göra några oskyldiga anmärkningar. Den, som då uppträdde näst efter mig, hans excellens herr statsministern, yttrade då bland annat följande ord: "det är en ingalunda ovanlig sak, att den föregående talaren icke känner sig belåten med statsverkspropositionen, och jag föreställer mig, att det är en rätt kinkig uppgift att vinna hans bifall; åtminstone tilltror jag mig icke att kunna gå i land dermed". Jag beklagar, att hans excellens icke då till följd af de anmärkningar, jag framställde, med lätthet kunde draga slutsatser rörande orsaken, hvarför jag icke var belåten med den nådiga statsverkspropositionen. Denna orsak hade lätt varit att finna uti det stora anslagsbegär, som då framträdde i statsverkspropositionen, och hvad den nu ifrågavarande beträffar, så synes det mig både underligt och bedröfligt, att anslagsbegäret nått vida öfver den gräns, hvartill man uti den föregående statsverkspropositionen hunnit. Jag har redan vid sistlidet års riksdag förklarat, att jag icke kunde hafva det förtroende till regeringen som vederborde, för att jag skulle kunna gilla alla de anslag, som Kongl. Maj:t äskar. Denna brist på förtroende till regeringen har beklagligtvis fortsatts och kanske ökat sedan förra riksdagen. Vare det långt ifrån mig att anmärka mot den rådgifvarepersonal, som Hans Maj:t Konungen omgifvit sig med. Jag känner allt för väl grundlagens bud i detta hänseende för att nu kunna eller vilja mot densamma göra minsta anmärkning, men det torde icke vara eder obekant, mine herrar, att det sätt, hvarpå Konungens rådgifvarepersonal på sista tiden rekryterats, ingifvit oss tullskyddsvänner i hela landet samt här i Riksdagen både undran och bekymmer för den ganska viktiga tullfrågans framtid. Man har nemligen funnit, att Konungens rådgifvarepersonal småningom, från att hafva varit en kompakt, tullskyddsvänlig personal, börjat re-

kryteras med frihandelsvänner. Detta kan icke annat än synas betänkligt för tullskyddsvännerna, och jag befarar, att regeringen kommer att få se verkan deraf, när nu Riksdagen kommer att besluta öfver statsverkspropositionens olika anslag. Den böjelse, som regeringen under åtskilliga riksdagar på ett enligt min mening oförsigtigt sätt visat för ökning af beskattningen och af anslagsbeloppen, är, såsom jag tror, ganska betänkelig för de skattdragandes framtid. Men om regeringen vill, för att nyttja en bild, skära allt för breda remmar ur de skattdragandes ryggar, må regeringen förlåta mig, om jag, med den ringa förmåga jag eger, söker hindra, att åtminstone icke de skattdragande få förblöda under denna nog svåra operation.

Jag vill gifva några få exempel på detta stora begär hos regeringen att öka riksstatens slutsiffror.

Under 10-års perioden 1876—1886 ökades icke riksstatens slutsiffror med något betydande helopp. Förstnämnda år uppgick den till omkring 82 millioner och 1886 till ungefär samma summa. Men under de derpå följande 10 åren 1886—96 ökades slutsiffran med omkring 18 millioner kronor, en hög siffra, i synnerhet jemförd med förhållandet under de 10 förutgångna åren. Men det var icke nog härmed; uti 1896 års statsverksproposition åskade Kongl. Maj:t 114,711,000 kronor för 1897 års statsreglering, och den statsverksproposition, som nu ligger på bordet, åskar för 1898 119,276,000 kronor; således ett språng på nära 5 millioner blott under ett enda år. Jag vet väl, att mina motståndare, som önska, att den kongl. propositionen måtte remitteras oantastad, skola svara mig, att under dessa sista åren hafva stora reorganisationer egt rum inom landet. Ja, det är visserligen sant, att grundskatternas afskrifning, vägunderhållet och den indelta arméns underhåll, som förut ålegat vissa skattehemman, men numera är fördeladt på hela den skattskyldiga allmänheten, göra nödvändigt, att riksstatens slutsumma ökas med millioner, om man så vill, men ändå finnas många millioner, som väl få skrivas på kontot af anslag, som kunna undvaras.

Jag vill icke förlänga denna diskussion, som mången kanske anser onödig, men den kongl. propositionen, som väl är den viktigaste vid riksdagen, är allt för betydande för att jag skulle underlåta att nu antyda de förändringar, som jag för min del anser vara både nyttiga och nödiga.

Hvad inkomsterna beträffar yrkar jag, att *tullmellan* måtte beräknas till ett belopp 2 millioner högre än det nu upptagna och således höjas från 38 millioner, som Kongl. Maj:t föreslagit, till 40 millioner. Den, som går igenom statskontorets utredning rörande tullinkomsterna under de sista åren, finner, att dessa företett en så betydande ökning, att man med ett antagande för 1898 af 40 millioner ändå säkerligen komme under den verkliga siffran.

Deremot vill jag beträffande *bankovinsten*, som Kongl. Maj:t nästan helt och hållet tager i anspråk, göra det yrkandet, att densamma blifve af Riksdagen reserverad för bankens eget behof. Troligen komma inom motionstidens slut många framställningar att göras rörande inrättandet af bankkontor i landsorten. Af tidningarne ser jag, att

Statsverks-
propositionen.
(Forts.)

motion om inrättandet af ett dylikt kontor i Karlskrona redan blifvit väckt, och flera dylika förslag, som nog äro ganska berättigade, komma säkerligen att framställas. Det torde då enligt min mening vara nödvändigt att för fyllandet af dylika nyttiga och nödiga behof reservera bankovinsten.

I jemförelse med nu berörda frågor är den, som jag nu vill framhålla, af mindre vikt, nemligen frågan om *uppförandet af ett nytt posthus*. Till inlösen af tomt för ett dylikt vid Vasagatan, i det kvarter, som inneslutes af Mästersamuels- och Bryggaregatorna, begär Kongl. Maj:t nu till en början 200,000 kronor. Såsom jag ytterligare kommer att utveckla, måste jag anse denna nybyggnad onödig och till och med skadlig, och dessa 200,000 kronor, som Kongl. Maj:t enligt poststyrelsens förslag vill utanordna, kunde då, såsom statskontoret föreslagit, blifva statsverket besparade.

Jag kommer nu till en vigtig del af statsregleringen, som illa nog aldrig annat än i högst sällsynta fall blifvit af Riksdag och statsutskott behandlad. Ett sådant fall förekom vid sistlidet års riksdag, men det är mycket illa, att icke Riksdag och statsutskott oftare befatta sig med ett genomgående af de *ordinarie* anslagen. Såsom herrarne veta, utgöra dessa $\frac{3}{4}$ af hela statsregleringen. Grundlagens bud föreskrifver angående dem, att de skola vid hvarje riksdag granskas, samt att nödiga besparingar, der de kunna ske utan skada för statsverkets gilla gång, skola iakttagas, och detta grundlagens bud tillkom under en tid, då det icke fans någon extra statsreglering. Det gäller således otvifvelaktigt de *ordinarie* anslagen. Jag har såsom enskild riksdagsman vid granskningen af de *ordinarie* utgifterna icke kunnat göra stora försök till besparingar, men jag har blott för nio *ordinarie* anslag eftersett, huru besparingarna skulle gestalta sig enligt hufvudkontot i rikshufvudboken — det har gällt sådana anslag, som bära benämningen reservationsanslag — och dervid funnit, att de reservationer, som på dessa nio anslag uppstått under de tio sista åren, aldrig eller blott sällan minskats för anslaget behof, utan de hafva kvarstått år efter år, men det kan icke vara meningen, att så stora fonder skola ligga oåtkomliga för Riksdagens disposition. En granskning af dessa nio anslag har gifvit mig till resultat, att endast på dessa besparingar skulle kunna göras till belopp af 1,612,000 kronor. Det vore då märkvärdigt, om icke statsutskottet skulle kunna taga i tu med den *ordinarie* statsregleringen, hvaruppå, jag är öfvertygad derom, stora besparingar skulle kunna åstadkommas.

Hvad beträffar den *extra ordinarie* statsregleringen, har jag funnit, att på de båda militära hufvudtitlarne, den 4:de och den 5:te, besparingar till ett belopp af 5,450,000 kronor skulle kunna föreslås. Det är ju icke mycket på den ofantliga summa, 119 millioner, hvarmed den kongl. propositionen slutar, "men det är ändå något", såsom den sade, som fick se *Årnål*. Jag hade äfven en annan afsigt med de besparingar, som jag ville skulle drabba 5:te hufvudtiteln, och den vore att kunna förmå regeringen att med all kraft och med det stora inflytande, som den ännu har i Riksdagen, söka åstadkomma ett inhemskt, ouppsågbart försvarslån, hvarom jag nu motionerat vid trenne

riksdagar. Denna tanke har dessutom i båda kamrarna mottagits så väl, att särskilda motioner derom inkommit för tvenne riksdagar sedan. Det kan icke vara bragt ur minnet hvad som yttrades under diskussionen angående ett så beskaffadt lån, eller att den öfvervägande majoriteten af dem, som då uttalade sig, varmt förordade detsamma. Mine herrar, det är omöjligt att så hastigt och fullständigt, som det behöfves, ordna flottans nybyggnader, anskaffa eldhandvapen åt armén samt utföra nödvändiga fästningsbyggnader i åtskilliga delar af vårt land utan upptagandet af ett dylikt, ouppsägbart, inhemskt lån.

Det är, efter hvad både tidningar och riksdagsmän yttrat, den enda rätta utvägen; och det kan icke annat än vara nedslående att af den nu föreliggande statsverkspropositionen se, att Kongl. Maj:t icke ens behagat yttra sig derom, oaktadt herrarne icke kunna hafva glömt, att i fjolårets statsverksproposition såväl hans excellens herr statsministern som herr statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet yttrade sig fördelaktigt derom och i princip gillade ett dylikt lån, fastän hans excellens herr statsministern, om jag rätt minnes, ansåg det då för tillfället icke vara behöfligt, då staten visade så stora besparingar, att man dermed kunde åtnöjas. Men, mine herrar, dessa besparingar, som förefinnas vid en eller flera riksdagar, kunna utsina, innan de för dessa ändamål erforderliga anslagen blifvit beviljade. Om man deremot en gång för alla i riksdagen reglerade denna anslags- och lönefråga, skulle den derigenom blifva undandragen blifvande Riksdagars måhända olika finansiella eller politiska meningar och sedermera kunna fullföljas och afslutas till fäderneslandets gagn och bästa. Detta kan icke ske med dessa anslag, som hufvudsakligen hvila på besparingar och på flera Riksdagars skiftande politiska och finansiella meningar. Genom ett dylikt tillvägagående skulle flottans nybyggnad kunna fullbordas på 5 å 6 år; med det sätt, Kongl. Maj:t föreslagit för detta ändamåls vinnande, eller hufvudsakligen genom tillfälligtvis uppstående besparingar, skulle det erfordras 10 å 15 år, således 15 riksdagar, innan denna fråga slutbehandlats. Enligt min tanke kommer derför ett dylikt lån att mycket fortare leda till försvarsväsendets kompletterande, än om man anlitar den utväg, som Kongl. Maj:t nu föreslagit.

Jag ber, att ingen af herrarna måtte tro, att jag är likgiltig för landets försvar, derför att jag nu föreslagit åtskilliga betydliga minskningar i hvad Kongl. Maj:t äskat såväl beträffande 4:e som 5:te hufvudtiteln, utan jag har gjort det för att i min mån söka förmå regeringen att ingå på denna så ytterst viktiga lånefråga.

Utom inskränkningarna på 4:e och 5:te hufvudtitlarna, uppgående till 5,450,000 kronor, har jag ansett, att den stora byggnadsfråga, som afser att åstadkomma ett nytt posthus, icke måtte i det skick, hvori denna fråga nu befinner sig, af Riksdagen bifallas. Jag anser nemligen, att denna byggnadsfråga blifvit oriktigt förberedd, och, hvad värre är, jag tror, att allmänheten blir sämre betjenad med ett posthus långt borta på Vasagatan, än hvad nu är fallet. Vi hafva redan, mine herrar, två posthus, ganska ansevärdiga, och om det behöfves en utvidning af det nuvarande s. k. nya posthuset vid Röda bodarna, så är det en enkel utväg att förvärfva närmaste byggnadstomt eller

*Statsverks-
propositionen.*
(Forts.)

Statsverks-
propositionen.
(Forts.)

hela det kvarter, som begränsas af Karduansmakaregatan, Klara södra, Klara vestra kyrkogata samt Lilla Vattugatan. Jag tror, att det finnes blott tre husegare i kvarteret, deraf två, tror jag mig veta, gerna skulle afstå sina husbyggnader i kvarteret, och den tredje tror jag också skulle göra det, men i värsta fall skulle hans tomt kunna exproprieras. På det sättet skulle det nuvarande posthuset få ett helt kvarter i omedelbar närhet till sin disposition och skulle kunna förenas med det genom två täckta murade gångar öfver Karduansmakaregatan, såsom nu är fallet i de båda bankhusen vid Skeppsbron.

Vidare har jag föreslagit, att det, som Kongl. Maj:t äskat för telegraf- och telefonledningar, måtte af Riksdagen afslås, då dylika ledningar redan finnas mellan flera af de ifrågasatta orterna. Sålunda har jag på denna statsreglering i sin helhet kunnat inbespara cirka 7 millioner kronor.

Kanske tycker mången, att jag nu med allt för lätt hand behandlat Kongl. Maj:ts proposition, men, mine herrar, det är, för att nyttja ett musikaliskt uttryck, så, att mitt yttrande endast må anses såsom en blygsam ouvertüre till Trollflöjten, och jag ämnar, så snart Kongl. Maj:ts proposition rörande statsverkets tillstånd och behof blifvit remitterad, begära ordet för att väcka en motion, som jag har färdig i min portfölj, och i hvilken motion jag gifver skäl och bevis för de yrkanden om besparingar, som jag nu i detta mitt yttrande helt flyktigt antydt.

Herr Sandberg: Vid de femton riksdagar, jag bevästat, har jag ingen enda gång yttrat ett ord vid remissdebatten, detta hufvudsakligen därför, att man naturligtvis måste taga för afgjort, att de personer, som insätts i Riksdagens viktigaste utskott, statsutskottet, utgöra eliten af allt, som finnes framstående inom Riksdagen i fråga om finansiell klokhet och politisk vishet. Då jag så länge iakttagit tystnad, kan det synas innebära en viss grad af förmånenhet eller åtminstone anspråksfullhet att på förhand yttra sig om de ärenden, som skola hänskjutas till detta mycket visa och mycket mäktiga utskott, men på grund af just min långa tystnad vågar jag hoppas på kammarens öfverseende, då jag nu för första och troligen sista gången dristar mig yttra några ord i fråga om ett par punkter i den nu på bordet liggande nådiga statsverkspropositionen. Jag skall, min vana trogen, iakttaga den största korthet, och jag hyser icke den minsta förhoppning, att min åsigt skall vinna några sympatier inom Riksdagen och allra minst inom denna kammare.

För det första kan det icke annat än förvåna mig, att regeringen lyckats så fullständigt frigöra sig från ett åskådningssätt, som förr ansetts giltigt, att den icke ansett nödigt föreslå att använda ens en enda af dessa 14 öfverskottsmillioner till afbetalning å rikets stora statsskuld.

Om de anslag, som nu äskas för påbörjande af befästningen vid Göteborg och Boden samt för förlängande af norra stambanan i riktning mot Kalix elf, skulle af Riksdagen bifallas, kan jag icke förstå annat, än att Riksdagen derigenom förbunde sig att fortfarande gifva

anslag till fortsättande och avslutande af dessa befästningar och till utsträckande af norra stambanan, åtminstone till Haparanda och kanske ännu längre. För dessa ändamål erfordras säkerligen icke mindre än 40,000,000 kronor. Det synes mig högeligen önskvärdt, om hvarje riksdagsman, när dessa anslag komma att afgöras, hade fullkomligt klart för sig, att ett bifall till dessa anslagskraf innebär en förbindelse att i framtiden bevilja flera tiotal millioner.

I förbigående vill jag anmärka, hurusom det för mig, som saknar alla militära insigter, förefaller fast obegripligt, huru befästningar vid Boden skola kunna skydda en jernväg norr och nordost om Boden i riktning mot Haparanda.

Om svenska Riksdagen är efter år uppskjuter att fatta allvarliga beslut och vidtaga kraftiga åtgärder för att bereda våra arbetare på deras äldre dagar en annan och bättre tillflykt än fattigvården, kommer säkerligen socialismens draksädd att år efter år bära allt rikare skördar. Huru stridande meningarna än må vara rörande det sätt, hvarpå ålderdomsförsäkringen bör ordnas, äro de dock ense i ett hänseende — att det, för att ålderdomsförsäkring skall kunna komma till stånd, erfordras ett stort kapital. Regeringen har i sin proposition äfven medgifvit detta. Der läses nemligen:

“Skäl hafva visserligen ansetts vara för handen att, innan försäkringsfrågan å nyo förelägges Riksdagen, ännu någon tid låta meningarne inom landet arbeta sig fram till ökad klarhet angående det rättigaste sättet för den viktiga frågans lösning, såsom ock att derunder i möjligaste mån hemta lärdom af andra länders erfarenhet, men då under alla förhållanden försäkringens genomförande kommer att kräfva betydliga belopp, på det att de ifrågasatta pensionsförmånerna må komma äfven den nuvarande generationen till godo, anser jag mig, efter samråd med chefen för civildepartementet, böra hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva, att till arbetareförsäkringsfonden må äfven i riksstaten för år 1898 afsättas ett belopp af 1,400,000 kronor.”

I förhållande till det viktiga ändamålet och till den här uttalade åsigten synes detta vara ytterst ringa. Det utgör endast omkring en procent eller en hundradel af statsinkomsterna. Om jag hade den minsta utsigt till framgång, skulle jag väcka motion om åtagande af en betydlig tilläggsbeviljning för förstärkande af denna försäkringsfond för att derigenom möjliggöra en skyndsam reglering af denna viktiga fråga. Ja, mine herrar, *viktigare* än alla rustningar till förstärkande af försvaret och upprätthållande af neutraliteten, *viktigare* än alla jernvägsbyggnader, de må förläggas i Norrlands obygdar eller i det fettdrypande Skåne, ja, till och med *viktigare* än skydd för vårt jordbruk och våra näringar är, att vi genom tillmötesgående af arbetarnes billiga fordringar söka stäfja spridandet af socialismens ihåliga, men giftiga läror bland vårt folk.

Efter härmed slutad öfverläggning blef den kongl. propositionen tillika med de i anledning af densamma nu afgifna yttrandena hänvisad till statsutskottet.

Föredrogs och godkändes Riksdagens kanslideputerades den 22 innevarande månad bordlagda memorial n:o 1, angående antagande af tjenstemän i Riksdagens kansli.

Herr Treffenberg erhöll på begäran ordet och yttrade: Under förra riksdagen antyde jag, att jag vid denna riksdag skulle afgifva två motioner. I den ena af dem ämnade jag återupptaga den på denna kammares motstånd två gånger fallna frågan om undersökning rörande tillståndet inom bagerierna. Denna fråga har emellertid sedan förra riksdagen kommit i väsentligt förändradt läge, då, såsom känt är, Kongl. Maj:t befalt, att de undersökningar, hvilka böra föregå arbetarestatistiken, till hvilken Riksdagen anvisat medel, skola i första hand sysselsätta sig med utredning just rörande tillståndet i detta yrke. Ändamålet med motionen har således redan vunnits; därför har jag icke någon anledning att nu besvara kammaren med denna fråga.

Den andra motionen, som jag antyde, afser ordnandet af presterskapets inkomster på nya grunder vid den tid, då de nuvarande löne-regleringarna upphöra att vara gällande. Det skulle trötta kammaren allt för mycket, om jag uppläste den vidlyftiga motiveringen. Jag skall därför inskränka mig till att endast uppläsa det förslag, i hvilket motionen utmynnar.

Efter att hafva uppläst nämnda förslag afgaf herr Treffenberg ifrågavarande motion, hvilken erhöll ordningsnumret 3 och på derom framställd begäran bordlades.

Aflemnades följande motioner:

n:o 4, af herr *Billing*, om vidtagande af åtgärder för kontroll öfver vården och förvaltningen af fromma stiftelser inom landet;

n:o 5, af friherre *Klinckowström*, med åtskilliga förslag beträffande vissa delar af Kongl. Maj:ts vid innevarande riksdag afgifna proposition angående statsverkets tillstånd och behof, samt

n:o 6, af friherre *Klingspor*, om tillägg till § 15 mom. 2 i folkskolestadgan.

Dessa motioner blefvo hvar för sig på begäran bordlagda.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, denna dag aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående förbättrad pension åt två från marinregementet till Blekinge bataljon öfverflyttade fanjunkare;

2:o) angående anslag till reseunderstöd åt arbetare för besökande af 1897 års allmänna konst- och industriutställning i Stockholm;

3:o) angående upplåtelse till staden Sundsvall af viss, statens jernvägar tillhörig mark, och

4:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

Föredrogs och bordlades Kongl. Maj:ts under sammanträdet aflemnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående bevisning inför rätta, m. m.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, denna dag aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag angående Kongl. Maj:ts högsta domstols tjenstgöring på afdelningar;

2:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 41 § konkurslagen den 18 september 1862;

3:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875;

4:o) med förslag till lag angående ändring i vissa delar af lagen om skydd för varumärken den 5 juli 1884;

5:o) med förslag till lag om ändring i vissa delar af förordningen angående patent den 16 maj 1884;

6:o) med förslag till lag om skydd för vissa mönster och modeller;

7:o) med förslag till lag om beräkning i vissa fall af tid, som afses i förordningen angående patent, i lagen om skydd för varumärken och i lagen om skydd för vissa mönster och modeller;

8:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af §§ 2 och 5 i förordningen angående allmänt kyrkomöte den 16 november 1863, samt

9:o) med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående eganderätt till skrift den 10 augusti 1877.

Upplästes och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts under dagens sammanträde aflemnade nådiga skrifvelse till Riksdagen om förordnande för en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet; och skulle underrättelse om denna nådiga skrifvelses innehåll genom utdrag af protokollet meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Rodhe* under sjutton dagar från den 30, herr *Sörensson* under fjorton dagar från den 28,

herr *Sanne* under fjorton dagar från den 27, och herr *von Möller* under fyra veckor från och med den 28, allt innevarande januari.

Herr talmannen yttrade, att han, efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra Kammaren, finge föreslå, att onsdagen den 3 nästkommande februari måtte anställas val dels af ledamöter och suppleanter i den nämnd, som eger att döma, huruvida högsta domstolens samtliga ledamöter gjort sig förtjenta att i deras viktiga kall bibehållas, dels ock af valmän och suppleanter för utseende af komiterade för tryckfrihetens vård.

Detta förslag antogs.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 1,15 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 27 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr statsrådet *Gilljam* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående upplåtelse af mark från förra militiebostället $\frac{3}{8}$ mantal n:o 3 Sunnanå eller Strömsholm för en vattenledning till Skellefteå stad;

2:o) angående försäljning af den kronan såsom danaarf tillfallna lägenheten Lilla Hyddan å Örebro stads område;

3:o) angående försäljning af två under förra militiebostället Tuna n:o 1 om $5\frac{7}{8}$ mantal i Östergötlands län lydande lägenheter;

4:o) angående restaurering af det så kallade gamla kungshuset i Stockholm;

5:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Anna Kristina Lindblom;

6:o) angående disposition af militiebostället $1\frac{1}{2}$ mantal Åsmundgården n:o 1 i Jemtlands län;

7:o) angående beredande af länemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende;

8:o) angående ett jordbyte å förra kronojagbacken Skämbylöth eller Åkerbyhult n:o 1 i Södermanlands län; samt

9:o) med förslag till förordning angående skyddskoppypningen i riket.

Justerades protokollen för den 19 och 20 i denna månad.

Anmäldes och bordlades:

statsutskottets memorial n:o 1, med de till innevarande Riksdag afgifna berättelser dels af fullmäktige i riksgäldskontoret angående riksgäldskontorets ställning och förvaltning samt dels af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret angående det dem lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen och riksbanken; samt

bankoutskottets memorial n:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i riksbanken till utskottet afgifna berättelse.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts den 25 i denna månad bordlagda nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående bevisning inför rätta, lag angående ändrad lydelse af 5 kap. 1 § ärfdabalken, lag angående ändring i 14 kap. jordabalken, lag om ändring i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855 och lag om ändrad lydelse af 9 § i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 maj 1872.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Treffenbergs* den 25 innevarande januari bordlagda motion, n:o 3, angående ordnandet af presterskapets inkomster m. m.

Vid föredragning af herr *Billings* den 25 innevarande månad bordlagda motion, n:o 4, om vidtagande af åtgärder för kontroll öfver värden och förvaltningen af fromma stiftelser inom landet, hänvisades denna motion till ett tillfälligt utskott.

Föredrogs friherre *Klinckowströms* den 25 i denna månad bordlagda motion, n:o 5, med åtskilliga förslag beträffande vissa delar af Kongl. Maj:ts vid innevarande riksdag afgifna proposition angående statsverkets tillstånd och behof.

Friherre *Klinckowström*: Man har å vederbörligt håll gjort mig uppmärksam derpå, att i min nu föredragna motion, n:o 5, förekomma frågor, som tillhöra bevillningsutskottet, nemligen frågan om tullmedlen och frågan om postmedlen, samt en fråga, som tillhör bankoutskottet, nemligen frågan rörande bankovinsten. Med anledning deraf får jag bedja kammaren att få ur denna motion n:o 5 stryka dessa punkter, som röra bevillnings- och bankoutskottet, samt formera dem i två särskilda motioner, som här skall be att få läsa upp.

Sedan uppläsning häraf skett, bifölls friherre *Klinckowströms* anhöllan, hvarest motionen i enlighet dermed fördelades i tre motioner, af hvilka den ena försågs med n:o 7 och öfverskriften "angående beräkningen af tull- och postmedlen", den andra erhöi n:o 8 och öfverskriften "angående användande af riksbankens vinst för år 1896", samt den tredje fick bibehålla ordningsnumret 5 och den ursprungliga motionens öfverskrift; och blevo de tre motionerna derpå hänvisade, n:o 7 till bevillningsutskottet, n:o 8 till bankoutskottet och n:o 5 till statsutskottet.

Vid föredragning af friherre *Klingspors* den 25 i denna månad bordslagda motion, n:o 6, om tillägg till § 15 mom. 2 i folkskolestadgan, hänvisades denna motion till ett tillfälligt utskott.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, denna dag aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående upplåtelse af mark från förra militiebostället $\frac{3}{8}$ mantal n:o 3 Sunnanå eller Strömsholm för en vattenledning till Skellet-teå stad;

2:o) angående försäljning af den kronan såsom danaarf tillfallna lägenheten Lilla Hyddan å Örebro stads område;

3:o) angående försäljning af två under förra militiebostället Tuna n:o 1 om $5\frac{7}{8}$ mantal i Östergötlands län lydande lägenheter;

4:o) angående restaurering af det så kallade gamla kungshuset i Stockholm;

5:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Anna Kristina Lindblom;

6:o) angående disposition af förra militiebostället $1\frac{1}{8}$ mantal Åsmundgården n:o 1 i Jemtlands län;

7:o) angående beredande af länemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende; samt

8:o) angående ett jordbyte å förra kronojagbacken Skämbylöth eller Åkerbyhult n:o 1 i Södermanlands län.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts under sammanträdet aflemnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående skyddskoppypningen i riket.

Afgåfvos följande motioner:

n:o 9, af herr *von Strokirch*, om ersättande med statsmedel af allmänna bevillningen för år 1897;

n:o 10, af *densamme m. fl.*, angående pension åt framlidne rektorn P. Velins dotter Elin Emelie Velin;

n:o 11, af herr *Stephens*, om tull å majsolja;

n:o 12, af herr *Söderberg*, om höjning af tullen å sulläder m. m.;

n:o 13, af herrar *Stridsberg* och *Hallgren*, om åtgärder för motarbetande af tuberkulos hos husdjur;

n:o 14, af herr *Ljungberg*, angående tillägg i förordningarna om kommunalstyrelse å landet, i stad och i Stockholm samt om kyrkostämman m. m.;

n:o 15, af *densamme*, angående tull å superfosfater;

n:o 16, af *densamme*, om tillägg till kongl. förklaringen den 9 juni 1893, angående förbud mot cigarrbods öppnande till salu å sabbats-tid; och

n:o 17, af herr *Säve*, om rätt för småskolelärare och småskolelärarinnor vid de med landstingsseminarier förenade öfningsskolor till delaktighet i småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt.

Dessa motioner blefvo hvar för sig på begäran bordlagda.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Tham* under tio dagar och herr *Brehmer* under två veckor, för båda räknadt från och med den 30 i denna månad.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,36 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.